

dővel, ágyneművel, vánkossal, pokróccal való betakarás, minek következtében az orr és száj elzáratván, beállhat a megfulás úgy, hogy egyéb külsérelmi nyom az áldozaton nem található. Különösen újszülött és csecsemő ellen szokták ezt alkalmazni. Előfordult továbbá, hogy az áldozatot éjjel álmában rohanták meg s pokróccal vagy dunnával beborítva fojtották meg, mely esetben külső sérelmi nyom szintén nem volt található.

6. Öngyilkosság.

Mikor valamely gyanus haláleset nyomozására kiindulunk, az első szabály, hogy nyitott szemmel nézzünk mindent s mindent jól megfigyeljünk. Minden egyébtől eltekintve, már magában véve megnehezíti a nyomozást az, hogy ilyenkor az egész falu összeszalad, a ház, az udvar és az utca tele van kíváncsiakkal, síró-rívó népséggel, akik között hol ez, hol az tud valamit; ennek az a nézete, annak az a véleménye az esetről és ez a sok össze-vissza beszélés nagyon alkalmas arra, hogy a nyomozó közeget megtévevessze. Ettől csak egy mód ment meg: ha mindent magunk nyugodtan szemlélünk és ennek alapján elkezdünk afelett gondolkozni, hogy hogyan kellett itt annak, ami *meg történt*, lefolynia. Ha az a gyanu, hogy az elhalt öngyilkos lett, állítsuk egybe gondolatunkban azt, hogy mi mindent kellett neki megtennie, hogy a talált állapot bekövetkezzék. Ha ennek folyamán olyan mozzanatra jutunk, amelyet az elhalt maga nem vihetett végbe: a dolog gyanussá kezd válni s akkor kutassunk az után, hogy milyen egyéb gyanuok forognak fenn.

Tudnunk kell, hogy vannak gyilkossági esetek, ahol a tettes a büntettet úgy hajtja végre, hogy azt öngyilkosságnak lássák; de viszont vannak öngyilkosságok, amelyeket az öngyilkos úgy hajt végre, hogy szándékos büntettnek lássák. Különösen elő-

fordult ez olyan esetekben, amikor az öngyilkos élete biztosítva volt s tartott tőle, hogy öngyilkosság esetén a biztosító társaság hátramaradottjainak nem fizeti ki a biztosítási összeget. Más esetben az elhalt családja eszközöl a helyszínen olyan változásokat, hogy az eset büntettnek tűnjék fel, azért, hogy a család a „szégyen“-től megmeneküljön. Egy hirhedt orvvadász fegyvertisztogatás közben véletlenül agyonlőtte magát. Családja szégyelte, hogy kitudódik, hogy neki fegyvere volt, ezért a lőtt sebet bekenték ganéjjal s azt állították, hogy az elhalt szénahordás közben beleesett a szénavillába. De az is megesett, hogy a cselédség, kire egy agg öreg úr gondozása volt bízva, éjjelre magára hagyta azt; az éj folyamán az öreg urat szívhűdés érvén, meghalt, mire másnap reggel a cselédek, nehogy kikapjanak, az öreg ur hulláját egy szegre felakasztották s az eset első látszatra öngyilkosságnak tűnt fel. Vannak azután esetek, amikor az öngyilkos abban az önkivületi állapotban, amelyben tettét végrehajtja, oly sajátos módokat eszel ki, amelyről sokszor alig képzelhető el, hogy maga hajtotta volna végre a tettet. Előfordult, hogy az elkeseredett ember a hurok s a nyaka közé egy éles beretvát tett, úgy hogy a hurok összehuzódásával egyidejűleg a beretvát a nyakba benyomta és az ember elvágott nyakkal és felakasztva találtatott meg; első látszatra az eset úgy tűnt fel, mintha előbb idegen kéz a nyakát elvágta s azután felakasztotta volna. A kulcsot a kérdés megoldásához az eset egyéb körülményei és az adta meg, hogy a hulla közelében az ember saját beretvája feküdt, amelyhez abban az időben csakis ő juthatott hozzá.

Ilyen esetekben tehát az első felvilágosítást az adhatja meg, hogy olyan volt-e az ember jelleme, kedélye s egyéb életviszonyai, hogy öngyilkosságra képes volt, avagy hogy olyan viszonyban volt más emberekkel, hogy valakinek oka lehetett őt megölni.

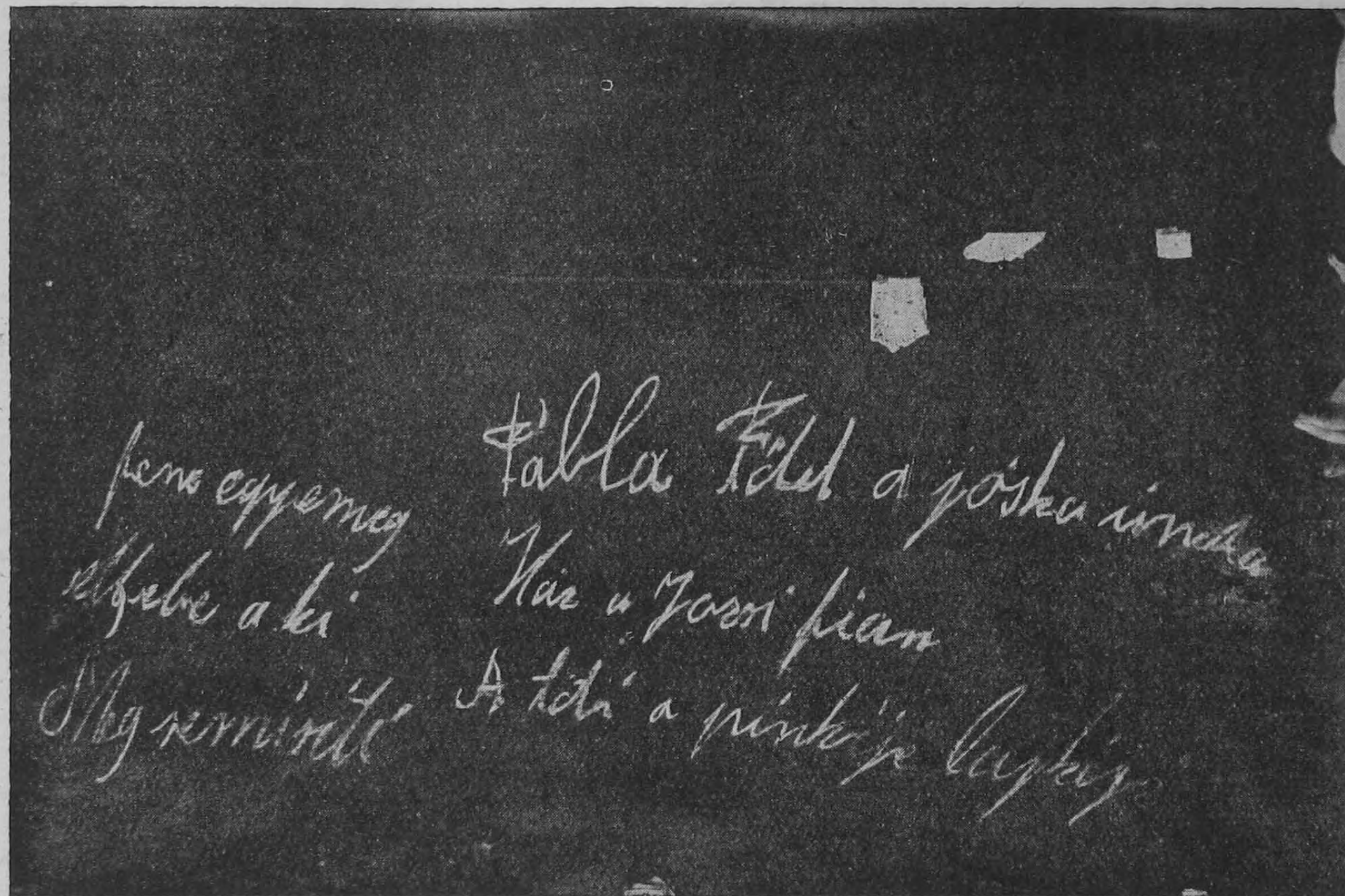
Ilyen adatok a következők:

Mi oka lehetett az elhaltnak magát megölnie? Pl. gyógyíthatatlan betegség, büntetéstől való félelem, (diákoknál a vizsgától való rettegés, bukás miatti szégyen) sértett önérzet, reménytelen szerelem, vagy anyagi veszteségek, szülők, gyermekek vagy a hitves, jegyes elhalálozása, züllött családi viszonyok, zsarolók üldözése; alkoholistánál gyakori, hogy mikor már mindenét elitta, felakasztja magát.

Közölte-e az öngyilkos előzőleg a szándékát, emlegette-e, hogy öngyilkos lesz, szóban, levélben vagy megkísérelte-e már máskor is az öngyilkosságot? A hátrahagyott leveleket alaposan meg kell vizsgálni, mert gyakran a gyilkos hamisít ilyeneket (5., 6. ábra). Össze kell hasonlítani az elhalt birtokában talált írásokkal, hogy a betűk alakja, a fogalmazás, a helyesírás hasonló-e; ha a levél megemlíti, hogy az elhalt miért lett öngyilkos, utána kell kutatni, hogy megfelel-e ez a valóságnak; de meg kell vizsgálnunk a papírost és a tintát is, hogy olyan papír és olyan tinta van-e az elhalt házában?

A hulla helyzetét s a rajta talált sebeket kell először is megvizsgálni. Az öngyilkos sebei rendszerint a test előrésszén vagy oldalán lesznek. A hulla hátán talált szúrt vagy vágott sebek ellenben gyilkosságra mutatnak. Kétes esetben tegyük a hulla kezébe a fegyvert s próbáljuk meg, el lehet-e vele érni a sebet? Igaz ugyan, hogy sok esetben az öngyilkosok, különösen az elmebajosok, egész furcsa módokat eszelnek ki.

Fontos a seb iránya is. Az ember jobbról balra lök és balról jobbra metsz. Ha tehát a seb fordított irányban fut: idegen kéztől származik, mert az alig lehetséges, hogy valaki a jobb kézzel a nyakát úgy vágja el, hogy jobbról balra metszett és viszont, hogy a jobb kézzel a felfelé fordított bal kéz ereit úgy vágja

5. ábra. Apagyilkosság és színlelt öngyilkosság. A tettes az áldozatot megölte, azután a hullát felakasztotta és az ott álló asztalon végrendeletet írt. A kép ezt az asztalt ábrázolja.

Magdolna
Bihar Megye Barandi la.
nagy Deb. Juliana - nevű
Leh. Bandor 19

6. ábra. Apagyilkosság és színlelt öngyilkosság. II. A megölt apa kézírása, a melynek az előbbi képpel való egybehasonlítása az asztalra írt végrendelet hamisítását mutatja.

fel, hogy a seb a bal kezén jobbról balra halad. A dolog fordítva áll, ha valaki balog.

Ha a helyszín arra mutat, hogy a halált küzdelem előzte meg, ez büntetetre mutat; lehet azonban, hogy az öngyilkosság előtt az öngyilkos valakivel verekedett, vagy hogy valaki bántalmazta őt. Alkoholistáknál megesik, hogy a haláluk előtt törnek, zúznak, magukat össze-vissza sebzik s ezután vetnek véget életüknek.

Következtetést lehet vonni a halál neméből s a használt eszközből is arra, hogy büntett vagy öngyilkosság forog-e fenn? A megfojtás bizonyosan bűnös kéz műve, a zsinegelés és vágott sebek okozta halál nagy valószínűség szerint gyilkosság; az akasztás ismét nagyon valószínűen öngyilkosság, kivéve kis gyermekeknél. Leugrás az emeletről, hidról, vagy valamely magas helyről, valamint a szénegázmérgezés többnyire öngyilkosság, esetleg gondatlanság, vagy véletlen baleset. Lőtt sebeknél megjegyezhetjük, hogy az öngyilkosok a fegyvert rendszeren a halántékra, homlokra, szájba vagy szívre irányítják, bár megesezt, hogy a gyomorra, hátsófejre is irányították. Ha a fegyver szétrobbant, ez többnyire öngyilkosságra vall, mert ez vagy onnan származik, hogy a fegyver túlságosan meg lett töltve, vagy hogy az öngyilkos szorosán a testhez szorította. Ugyanerre vall a pörk a ruhán. Az egyik csőben visszamaradt vaktöltés is öngyilkosságot sejtet, mert az öngyilkos izgatottságában elfelejtheti a töltényt golyóval megtölteni: a gyilkos erről aligha feledkezik meg.

Az öngyilkos rendszerint olyan eszközt használ, ami kezeügyébe esik, pl. akasztásnál spárga-, nadrágszijat, kendő-, törülközőt. Tű, drót, szög többnyire szintén csak öngyilkosok kezén fordul meg. Fejszét, baltát, fokost inkább gyilkosok használnak. Mérget öngyilkosok s gyilkosok is alkalmaznak, de a gyilkos szagtalan és ízetlen mérget használ, vagy legalább is

annak szagát és ízét iparkodik eltüntetni azzal, hogy ételbe vagy italba keveri, ezért az oly feltűnő rossz szagu és ízű méreg, mint pl. a phosphor, kénsav, ópium, strychnin többnyire öngyilkosságra mutat.

Az öngyilkosság módja többnyire az öngyilkos személyére vall: a katona és a vadász agyonlövi, az orvos megmérgezi magát; nők vízbe ugranak; az alsóbb néposztálynál a felakasztás a leggyakoribb, fiatalabb személyeknél a leugrás valami magasabb helyről. Ha tehát a halál neme s a személy sehogyse egyezik (pl. a felakasztott katonatiszt), úgy az ember méltán gyanakodhatik.

Kettős öngyilkosságnál nagyon ritka, hogy egyik személy más eszközt használjon, mint a másik. Ha tehát egyik agyolotta magát, a másik a nyakát vágta el, úgy az eset legalább is nagyon különös.

Alaposan meg kell vizsgálni az öngyilkos kezeit is. Ha mind a két kéz löportól kormos, úgy a jobb kéz a visszaáramló löporfüsttől, a balkéz pedig attól lett kormos, hogy a fegyver nyilásához ért. Ha egyik kézen sincs löporkorom, úgy célszerű vigyázni az esetenél. Abból, hogy a hulla keze véres, még mi sem gyanítható; az ember első fájdalmában oda kap, ahol megsebesült s így kezét megvérezi. Ha ellenben a hulla közelében véres ujjnyomok láthatók, úgy meg kell nézni, hogy a hulla kezei véresek-e, vagy hogy elérhetett-e a kezével addig a vérnyomig. Így pl. egy esetben gyilkosságra mutatott, midőn a hulla bal hátsó lapockáján bal kéz véres lenyomatát találták. Ha a hullán lőtt seb van, kezében pisztoly, de a bemeneti nyílás a háton van, ez nem öngyilkosság.

A ruházatból is vonhatók következtetések. Az öngyilkos akárhányszor ünneplő ruhába öltözik. Öngyilkosságra vall, ha az ing át van löve, de a mellény és kabát sértetlen; a gyilkosnak nincs oka a felsőruhát kinyitni és oldalt vetni. A hulla zsebeiben talált vérnyomok arra mutatnak, hogy a gyilkos kere-

sett valamit; az öngyilkosnak erre sem oka, sem módja nem volt. Ha a zsebben a használt eszközből valami maradt: méreg, golyó, lőpor, úgy öngyilkosság látszik fennforogni.

Szabad téren talált hulláknál fontosak a lábnyomok; ha két nyom visz a hullához, de csak egy vissza, úgy büntett követtetett el; ellenben, ha egy visz oda s visszafelé egy sem, akkor öngyilkosság. Zárt helyeken a zárok állapota fontos. Ha minden belülről be van zárva, s reteszelve s a kulcs belül van, vagy pl. széngázmérgezésnél az ablakok gondosan vannak becsukva, úgy öngyilkosságra gondolhatunk. Ellenben ha a helyiség be van zárva, s a kulcs sehol sincs, úgy valószínűleg járt ott valaki, aki a kulcsot elvitte, tehát büntett történt. Megfigyelhettük azonban, hogy úgy a gyilkosok, mint az öngyilkosok ép a zárokra nézve igen gyakran iparkodnak a nyomozást megteveszteni. Láttunk oly esetet, ahol az öngyilkos bezárkózott, s a betört ablakon át kidobta a kulcsot a hátsó udvarba, s ezután felakasztotta magát.

Abból, hogy a fegyvert megtaláljuk, még nem lehet következtetést levonni. Ha a hulla a fegyvert görcsösen fogja, ebből az következik, hogy ez már életében is a kezében volt, mert a hullának nem lehet azt úgy a kezébe nyomni, mintha görcsösen fogná. De ebből még nem biztos, hogy öngyilkossá lett, mert védelmére is foghatott fegyvert (vagy párbajban esett el). Viszont a fegyvert gyakran ellopják a hulla mellől, mert állítólag az öngyilkos fegyveréhez mindenféle babona fűződik.

Igen gyakori a kombinált öngyilkosság, t. i. mikor valaki többféle módhoz folyamodik, akár azért, mert az egyik nem használt vagy mert biztosabb halált keres; p. o. mérget vesz be és azután főbelövi vagy felakasztja magát. A többi sérülés magában véve tehát még nem bizonyítéka a gyilkosságnak. Egy rablógyilkos azzal akarta magáról elterelni a gyanút,

hogy éjjel hazaérve levetkőzött, de midőn a gyilkosság hírére a falunépe felriadt, ő is felöltözött és kisietve a gyilkosság színhelyére a véres hullát kocsira emelte. Midőn a gyanu ráirányult és lábbelije is szemügyre vétetett, csizmája felhuzó szallagja belülről véres volt, mi azt bizonyította, hogy keze már véres volt, midőn éjjel felöltözött, mert csizmalehuzáskor a felhuzó szallagot belülről nem érinti az ember.

7. Magzatelhajtás.

A magzatelhajtás minden esetben az ember élete elleni büntettet képezi, mely a magzat, mint a csirázó emberi élet ellen irányul. Sok esetben a büntett az anya halálát is okozza: mely utóbbi a nem természetes halálesetek közé is tartozik.

Titkosan és alattomosan űzött bűncselekmény, a melyről akárhányszor tudjuk, hogy kik űzik, de kiderítésük rendkívül nehéz, s igen sokszor a kinyomozásuk nem is sikerül. A bábák javarésze űzi ezt a falun, azon ürügy alatt, hogy a nő „elmaradt havi tisztulását” vizsgálja, vagy hogy hasfájás, görcsök ellen „kenés”-t alkalmaz: de egész bizonyos, hogy azok a szülésznők, akik az ujságok apró hirdetéseiben azt hirdetik, hogy nőknek „tanácscsal és segélylyel” szolgálnak, magzatelhajtással foglalkoznak s a tanács és segély ürügye alatt csalogatják a magzatuktól szabadulni akaró nőket. Megfigyelhető azután, hogy olyan nők, kik már maguk is egy-egy ízben magzatjukat sikeresen elhajtották, sokszor szolgálnak tanácscsal, sőt végre is hajtják az elhajtást, a hozzájuk fordulóknak.

Gyanus mindenestre, ha a nőn a terhesség észrevehető volt s hirtelen megszűnt és a nő fekvő beteg, vagy ha fenn is jár, de feltűnően vértelen, halavány arcú. Lehet, hogy véletlenül vetélte el a magzatát, de mindenestre jó az eset iránt érdek-

lődni. Ha a nő hajadon, vagy már sok a gyermeke, ha a bába előzőleg nála járt, vagy ő a bábánál: ilyenkor lehet az ügyben valami. Gyanus továbbá a bába akkor, ha olyan nők, akiken a terhesség még alig észrevehető (mert az elhajtás többnyire a terhesség első hónapjaiban szokott eszközölni) nagy számban fordulnak meg nála, különösen ha messzebb fekvő községekből is sűrűen keresik fel idegenek.

A nyomozások eredménytelenségének többnyire az az oka, hogy hiányos a nyomozás; mert itt is, mint a mérgezéseknél, nem elég az orvosi vagy vegyészeti vizsgálat, hanem nekünk kell arra nézve adatokat szolgáltatnunk, hogy a nő mivel hajtotta el a magzatot. Ehhez pedig első sorban szükséges az elhajó szerek ismerete. Ezek után kell kutatnunk és ha nem is találjuk meg azokat a tettesek birtokában, bizonyítékul szolgál az is, hogy azok a tettes birtokában voltak. Lesz reá eset, hogy a tanúk elmondják, hogy ilyen vagy olyan alakú, kinézésű szert láttak a nőnél és ha ilyenkor a nyomozó közeg ismeri az elhajtó szereket, könnyen rájön, hogy milyent használhattak a tettesek.

Mindenekelőtt jegyezzük meg, hogy olyan szer, amely a magzatot elhajtja, anélkül, hogy az anya egészségét veszélyeztetné, nincsen; kivéve természetesen a szakértő orvosi műtétet. Olyan magzatelhajtó eszköz és szer azonban, mely a magzatot elhajtja és egyuttal az anya egészségére veszélyes, sőt halálos is, igen sokféle ismeretes, s más-más vidéken különböző.

Ezek három csoportba sorozhatók:

1. amelyek a testre kívülről alkalmaztatnak;
2. amelyek a nő nemi szervén alkalmaztatnak;
3. amelyeket be kell venni, tehát a gyomron áthatnak.

Különösen:

1. Erős testmozgások; futás, táncolás, ugrás, ne-

héz sulyok emelése; továbbá a hasfal erős nyomkodása, az u. n. kenés, masszírozás. Természetesen az, hogy ezeket azért tették, hogy a magzatot elhajtsák, nehezen lesz bebizonyítható.

2. Ide tartoznak azok a módok, hogy valami éles eszközt vagy valami izgató szert vezetnek be a hüvelybe; ilyen a peteburok megszúrása (kötőtűvel), meleg víz, glycerin, olaj, mindenféle sűrített savak, oldatok befecskendezése; hagyma vagy alkörmös (hosszú fehér gyökér) gyökerek betolása a hüvelybe és ott annak megforgatása; végül különböző „húzó” flastromok, pióca alkalmazása.

3. Azokat a szereket illetőleg, amelyeket magzatelhajtás céljából bevenni vagy beadni szoktak, igen tanácsos, ha a nyomozó közeg ismeri, hogy az illető vidéken mit szokott a nép hánytató, hashajtó, hughajtó szernek használni, esetleg mit használnak a nők az elmaradt havi tisztulás rendbehozására.

A gyakrabban előforduló ilyen magzatelhajtó szerek a következők (ide iktatjuk mindegyiknek a különböző vidéken divó nevét, valamint a latin és a német nevet is, mert a nép ezeket az anyagokat vidékenként másképp nevezi):

Állati szerek: a kőrisbogár vagy spanyol légy (*Lytta vesicatoria*, spanische Fliege), virágbogár, rózsabogár, Szentivánbogár (*Cetonia aurata*, Rosenkäfer); vizenforgó, keringőbogár, vizenkórász, vizi-futonc (*Gyrinus natator*, Wasserdrehkäfer); májusi bogár, cserebogár, nünűke, olajbogár, Isten tehénkéje (*Meloe majalis*, Maienwurm).

Ásványi szerek: borkő, foszfor, arzén, kékkő, rézgálic (ezek természetesen nagy mértékben mérgező anyagok).

Növényi szerek: nehéz szagú boróka, bécsi rozmarin, boldogasszony ága, lóciprus (*Juniperus sabina*, Jungfrauenrosmarin, Sadebaum); sennalevelek vagy szennamanna, anyalevél (*Cassia acuti-*

folia v. lenitiva, Mutterblätter, Sennesblätter); anyarozs (*Secale cornutum*, Mutterkorn); tiszafa, tiszafa-

7. ábra. Alkoholban conservált, elhajtott méhmagzat.

fenyő (*Taxus baccata*, Eibenbaum, Sebenbaum); közönséges boróka, borsfenyő, tövisfenyő (*Juniperus communis*, Wachholder); sáfrány (*Crocus sativus*,

Safran); thujalevél, életfa, kerti cedrus (*Thuja occidentalis*, *Thuja*), ruta, virnác (*Ruta graveolens*, *Raute*); varádics, aranyvirág, fájdalomfű, grádics koró, gilisztavirág, patikai varádics koró (*Tanacetum vulgare*, *Rainfarn*); farkasalma, farkasgégevirág, pipavirág, farkas hézaggyökér (*Aristolochia*, *Osterluzei*); fekete hunyor, Krisztusvirág (*Helleborus niger*, *Niesswurm*); boroszlán, farkasboroszlán, farkasbors, méregpuszpáng, gyalog olajfa, farkashárs (*Daphne mezereum*, *Kellerhalsblätter*); végül hagyma és fokhagyma. Mindezeket rendesen borba főzik és így veszik be.

Vannak esetek, amikor az elhajtott magzatot meg lehet találni, gyakran a szemétdombon és az árnyékszékekben. Voltak esetek, ahol a nő az árnyékszéken ülve szülte meg gyermekét. A megtalált méhmagzat megtisztítandó és üvegbe, u. n. „absolut alkoholban vagy 20%-os formalinban“ teendő el, amely minden gyógyszerárban kapható. (7. ábra.)

8. Mérgezés.

A mérgezés a legalattomosabb ölési módok egyike s így kiderítése a legnehezebb feladatok közé tartozik. A mérgezési esetek nyomozásában a végleges feleletet a vegyész fogja megadni arra nézve, hogy milyen méreg oltotta ki az életet. A vegyi vizsgálatot hazánkban a B. P. 244. §-ának 1. bek. értelmében a m. kir. országos birósági vegyész teljesíti, akinek hivatala, illetve intézete Budapesten van. A birósági vegyész egész munkája azonban attól függ, hogy a nyomozás neki mily adatokat képes szolgáltatni. Jól jegyezzük meg ugyanis azt, hogy a vegyi vizsgálat, a „méreg keresése“ nem úgy történik, hogy a vegyész a rendelkezésére bocsátott hullarészekben általában valamilyen mérget keres. Vannak akik azt hiszik, hogy ez a keresés olyan, mintha a lisztes zsákba esett

kést keressük, s lehet, hogy vagy azt találjuk meg, vagy egy villát vagy egy kanalat, vagy valami más tárgyat; ez azonban téves. A vegyész egyszerre csak egy bizonyos méregre nézve tehet kísérletet s ezért nem lehet a vegyésznek a megvizsgálandó részeket azzal átadni, hogy keressen bennök valami mérget, hanem adatokat kell neki szolgáltatni arra, hogy milyen méreganyagokat keressen. Előfordulhat az az eset is, hogy a vegyész talál egy bizonyos mérget, de a halált egy más méreg okozta. Már most, ha tekintetbe vesszük, hogy a vegyi vizsgálat a nyomozás befejeztével eszközöltetik, s azt a budapesti országos bírósági vegyész teljesíti, aki a nyomozás alatt nem adhat nekünk útbaigazítást, úgy alig kell tovább fejtegetnem azt, milyen nehéz és fontos feladat előtt áll a nyomozó, mikor a vegyi vizsgálat számára kell előre adatokat gyűjtenie és nyomokat keresnie.

A következőkben azokat az ismereteket és teendőket állítjuk egybe, amelyekre ilyen esetekben szükségünk van.

1. Gyanus minden olyan haláleset, mikor valaki meg nem magyarázható okból hirtelen elhalt és olyan tünetek fellépte, amelyek egy bizonyos betegségnek nem szoktak a tünetei lenni. Nem szükséges azonban, hogy a mérgezés rendes tünetei: hányás, szédülés hirtelen lépjenek fel; gyakoriak az esetek, amikor valakinek hosszú időn át apránként adták be a mérget, vagy az elhalt más bajban, pl. tüdővészben sínylődött és gyógyszerben több ízben adták be neki az ölü mérget.

2. A gyilkosságoknál leggyakrabban használt mérgek: az arzén, kékkő, cyankali, foszfor, kénsav, veronal, ritkábban fordul elő a nikotin, strychnin. Gondatlansági esetekben s öngyilkosságoknál, balesetekben gyakori a széngáz, rézgálic, lugkő, maszlagos nadragulya, beléndek, csalmatok és egyéb növényi anyagok, valamint az alkoholmérgezés.

Az arzén kisebb mértékben is öl. Tünetei a hányás, égető szomj, karcoló, égető érzés a torokban, gyomorfájás, ájulás és fájdalmak a combokban. Az arzénnal mérgezettek izzadsága és lehelete némelyek állítása szerint fokhagyma szagú.

A kékkő felismerhető a keserű mandulára emlékeztető erős szagáról.

A cyankali rohamosan öl, néha egy-két perc alatt; teljes eszméletlenség és görcsök a jelei.

A foszfortól az ember bőre sárgás színt kap és ha a mérgezett még él, akkor lehelete sötétben világít (ép úgy, mint a sötétben dörzsölt foszforos gyufa). A foszfort rendszeren gyufaszálakról kaparják le; megjegyezhetjük, hogy ahhoz, hogy a foszfor halált okozzon, legalább 80—100 gyufa szükséges.

A kénsav különösen a szájszögletekben hagy hátra maró nyomokat.

A nikotin a dohány szagáról ismerhető fel.

A strychnin fulladási halált okoz, s igen hirtelen hullamerevséget.

A széngáz világos-vörös hullafoltokat idéz elő.

A rézgálicnak különös külső tünete nincs, de a hányadék kékes vagy zöldes színű.

A lugkő s karból szagáról ismerhető fel.

A maszlagos nadragulyában (atropa belladonna) az atropin a mérges anyag; jellemző hatása az erősen tág pupilla, amely oly erős lehet, hogy a kék szem is feketének látszik. E kellemetlen tágulásról maga a mérgezett beteg panaszkodni fog.

Rokon mérges növények: beléndek s a bolondító csalmatok (latin nevén hyosciamus niger és datura stramonium). Ezek sokszor az örvöngésig menő izgatottságot és tombolási, verekedési rohamokat is okoznak.

A gombamérgezés, rothadt vagy lépfenés husok, körisbogárpor (mellyel sok éretlen tréfa szokott a nép körében elkövettetni) s egyéb növényi és szerves

anyagok okozta mérgezések csak mikroszkopiai úton bizonyíthatók. De számos esetben, különösen mérges gombák okozta mérgezésnél, a hányáson s fejfájáson kívül örvöngési rohamok állanak elő, s az arcszín halavány, kékes.

A tünetek megfigyelése és megítélése rendesen az orvos dolga; de lehet eset, hogy az orvos nincs mindig kéznél, s akkor érkezik, mikor már a tünetek elmulnak. Ezért a nyomozónak is meg kell azokat figyelnie, vagy a beteg hozzátartozóitól kérdezősködni kell e fajta tünetek után s azokat mindenesetre feljegyezni.

3. Ha a vegyész nem is állhat a nyomozás alatt rendelkezésünkre, orvos, mint kezelő orvos, vagy halottkém, mindenesetre jelen lesz s adatokat nyújthat arra nézve, hogy milyen méreg okozhatta a halált. További adatokat találhat az orvosrendőri hullaszemle, amelyet minden ilyen esetben meg kell tartani és a szerzett tapasztalokat sürgősen be kell jelenteni a kir. ügyészségnek. Végül amennyiben birói hullaboncolás fogatosított, azon a csendőr mindenesetre vegyen részt és igyekezzék megtudni az orvosoktól, hogy milyen jelenségeket észleltek és azok véleményét arra nézve, hogy milyen mérgezés esete foroghat fenn. Gyakori eset ugyanis, hogy az orvosok csak azt jelentik ki, hogy mérgezés gyanúja forog fenn s vannak bírák is, akik ezzel megelégszenek, holott a birói hullaboncolásról szóló utasítás 47. §-ának utolsó bekezdése egyenesen előírja, hogy az orvosok tartoznak kifejtetni azokat a gyanujeleket, amelyek arra mutatnak, hogy a halált méreg és nem más okozta.

Az orvosoktól szerzett adatok alapján induljon el a nyomozó közeg annak a kutatására, hogy honnan és milyen méreg szereztetett be?

4. Ásványi mérgeket, különösen amelyek csak gyógyszerárakban és drogueriákban kaphatók,

könnyű lesz megtalálni, s reájutni, hogy a tettes hol szerezte. Jegyezzük meg azonban, hogy ha a gyanuba vett egyén birtokában nem találjuk meg a keresett mérget, az egyenes bizonyítéka lehet annak, hogy a mérget felhasználta, s azért nincs már meg. Azt kell tehát kutatni, hogy szerzett-e az illető, vett-e valahol olyan mérget.

Növényi mérgeknél s olyan anyagoknál és gyógyszerекnél, amelyek házi használatban vannak (vitriol, lugkő, kékkő), nehezebb a dolog. Majdnem minden ember nagyon könnyen jut a legveszélyesebb mérges növények birtokába s orvosságok összegyűjtése után is egész sereg méreg lehet a háznál. Majdnem minden vidéken más és más mérges növényi és ásványi anyagokat is használnak a legkülömbözőbb célra: hideglelés, köhögés, rheuma ellen, a lovak, marhák, sertések bajaira, buza és gabona pácolásra (arzén), a népnek mindenféle írja és gyógyszere van, amelyeket azért használ, mert vagy a babona, vagy valami helyi ősi hit fűződik hozzá, vagy számos esetben valami kuruzsló ajánlotta. Igen sokat lendít a dolgon, ha a nyomozó ezeket a helyi szokásokat ismeri, vagy legalább is tudakozódik azután, hogy erre vagy arra a célra mit szoktak használni; a szomszédok a gyanuba vett egyén birtokában milyen növényeket láttak, milyeneket szokott az gyűjteni, milyenek után érdeklődött. A házkutatásnál igen gondosan kell eljárni, s mindenféle száraz növényt, port, teának, főzetnek használt anyagot, orvosságos üveget, dobozt el kell vinni. Eféle gyanus anyagokat a nép rendszeren valami zugban (kamara, fülke) tart, ahol apróbb kézi szerszámai, kése, borotvája, pipája dohányzacskója hever. Nehogy zavar legyen, pontosan jegyezzük azonnal fel, hogy hol mit találtunk.

Nagyon fontos végül, hogy a mérgezett beteg vagy halott körül mindazt, ami a vegyészeti vizsgálatra fontos: megkeressük, megőrizzük. Ilyenek a

kendő, amibe a hányás után a száját törölte, a fejpárna, amelyre esetleg szájából valami szivárgott, az edények, amelybe hányt, vizelt és székel; ezeket amennyire lehet el kell vinni úgy, amint vannak s a vizsgálóbírónak átadni. Ételnél ki kell deríteni, hogy a maradvány hova lett? Néha a kutya, macska meg eszi s az is megdöglik, ami jele annak, hogy az ételben méreg volt.

9. A fegyverekről.

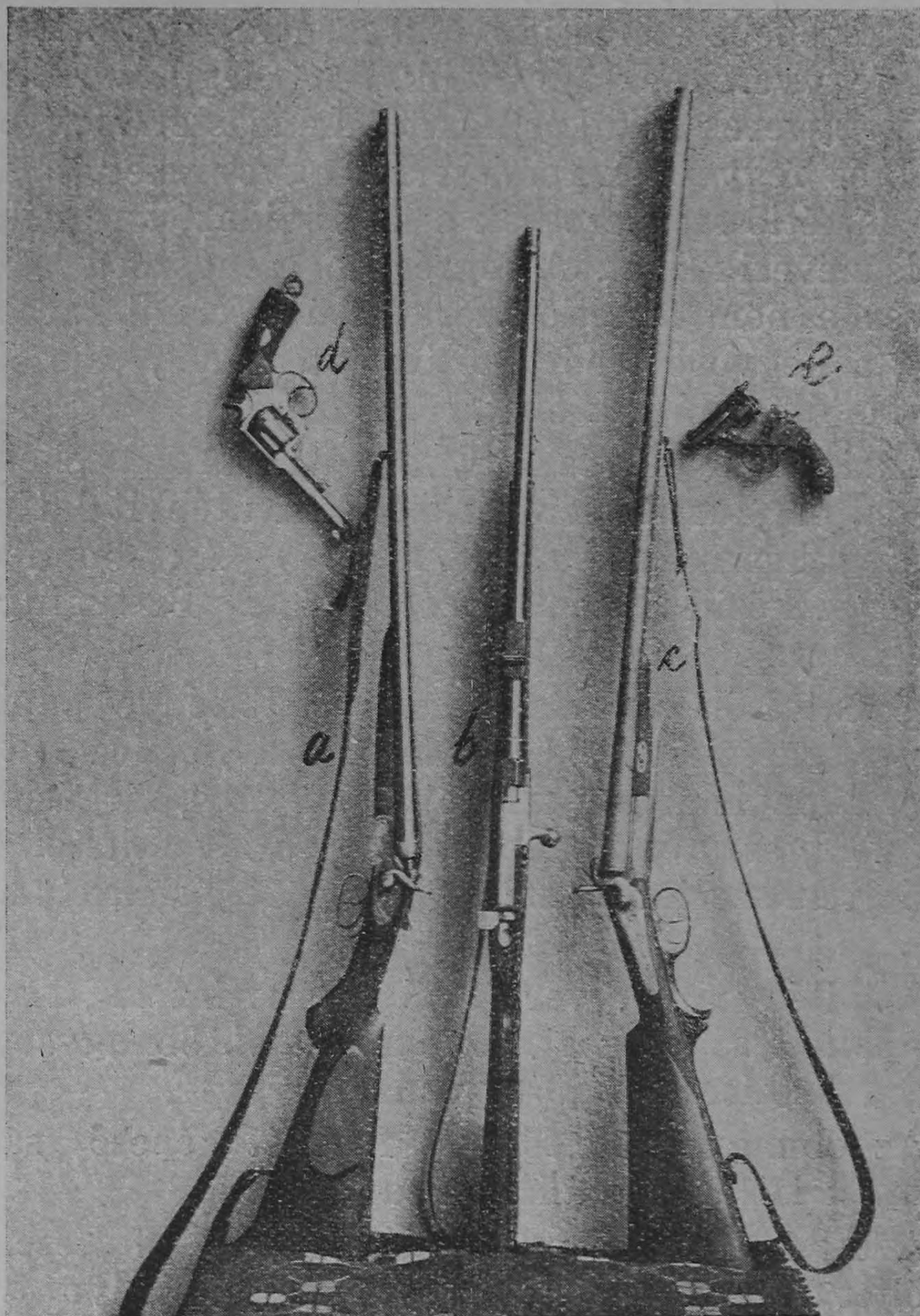
A fegyverekről, mint a nem természetes halálesetek egyik leggyakoribb okozójáról, külön kell szólnunk. Kétféle csoportját ismerjük a fegyvereknek és pedig a lő- és szálfegyverekét.

A lőfegyverek lehetnek elültöltőek vagy hátultöltőek és ismét egy-, két-, három- vagy negycsőűek. Fajra nézve lehetnek golyós, vagy serétes fegyverek. Nagyságra nézve lehetnek puszkák vagy pisztolyok. A szálfegyverekhez tartoznak a kard, szurony, tör. A nyomozásnál kiváló fontosságu a fegyverek ismerete, mert enélkül nem lehet meghatározni, hogy az ejtett seb milyen fegyvertől ered. A legrégibb fajtájú fegyverek az úgynevezett kovásfegyverek, amelyek manapság már csak régi fegyvergyűjteményekben láthatók. A kovásfegyvert az elültöltő kapszlis fegyver váltotta fel, mely falusi parasztemberek használatában még ma is található.

Az elültöltő fegyvert következőkép töltik meg. Először lőport öntenek a csőbe, s ezt papirdugasszal vagy csepüvel lefojtják, azután golyót, vagy sörétet tesznek a csőbe s ezt is papirfojtással zárják le, végül a csőnek a kakas alá kinyuló piramisalaku csatornájára gyutacsot tesznek.

A hátultöltő fegyvereket a csövekbe hátulról beillesztett töltényekkel szokták megtölteni.

Ezen töltényeken a gyutacs vagy egy a töltényből

8. ábra. Lőfegyverek: *a*) Lancaster, *b*) golyós fegyver (karabély), *c*) Lefauchaux, *d*) forgópisztoly, *e*) amerikai forgópisztoly.

kiálló szegecs alá van helyezve s az ilyen fegyvereket Lefauchaux-fegyvereknek nevezzük, s ezek a régibb rendszerűek, vagy pedig a gyutacs a töltények fenekének közepébe van sajtolva, s ezen fegyvereket Lancaster-fegyvereknek nevezzük. A legújabb rendszerű fegyverek a kakas nélküli Lancaster-fegyverek. A golyós fegyverek rendszerint egycsövűek, s többnyire ismétlő szerkezetűek s ha rövidek, karabélyoknak is nevezik őket. A legrégibb rendszerű golyós fegyver a nem ismétlő szerkezetű Werndl-karabély, s még a hegyőrök, börtönőrök és erdő-, mezőőrök használatában látjuk őket.

Az ismétlő golyós fegyverek, a Kropatschek-, a Mauser- és Mannlicher-karabély, ez utóbbit látjuk a hadsereg használatában. (8. ábra.) Az önműködő fegyverek közül legismeretesebbek a Browning és Winchester.

A hátultöltő vadászfegyverek tölténye papírból vagy sárgaréz hüvelyből van készítve (ez utóbbi ritka). A papírhüvely színre fehér, piros, sárgásbarna vagy zöld, ez utóbbi a legdrágább s így faluhelyen a köznép rendszerint a fehéret vagy sárgásbarnát használja.

A töltény a fegyver ürmérete szerint 12-, 14-, 16-, 20-as öbnagyságu lehet. A legnagyobb öbnagyságu a 12-es, a legkisebb a 20-as vadászfegyver.

Az öbnagyság a töltény fenekét képező sárgaréz kupak közepén számmal van jelezve.

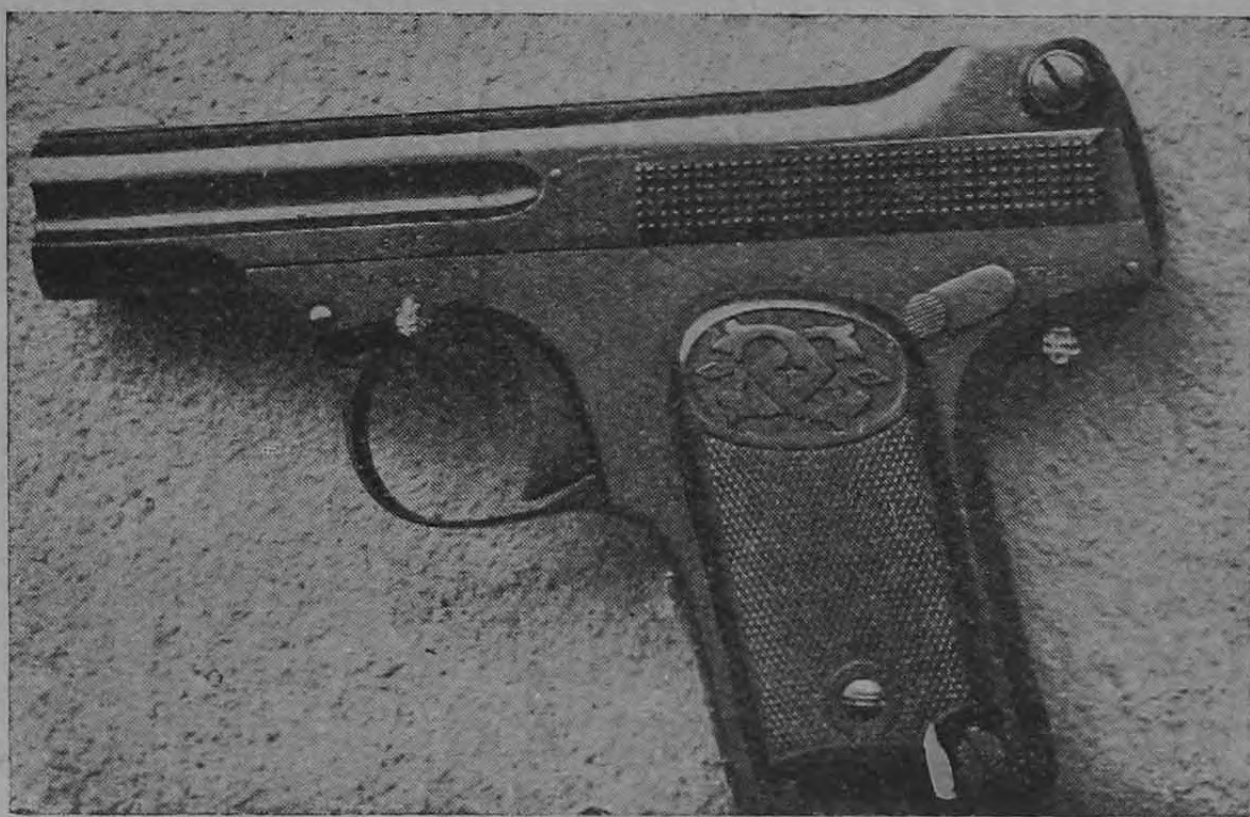
A töltényt előbb puskaporral látják el s ezen lőportöltet fojtással van lezárva, azután golyó vagy serét van rátéve, végül ismét egy vékonyabb fojtással lesz ez is lezárva és a töltény felső szegélye rá lesz hajtvva vagy hengerelve.

A fojtás vagy kéreg papírból van gyárilag összesajtolva, vagy tehénszőrből. A fojtás mindkét felülete színes papírral van leragasztva.

A töltények könnyebb felismerhetése végett a seréteket lezáró fojtásra vagy a töltény oldalára számokat szoktak írni, melyek jelzik, hogy mily minőségű söréttel van a töltény megtöltve.

A serétek 0-tól 14. számig terjedő nagyságúak.

A kása nagyságú serétet a vadászok „dunszt” néven ismerik. Az ennél nagyobb 14—10. számú serétek szárnyas vadakra (fogoly, fácánra) lesznek használva. A 8—2. számú vastagabb serétet nyulra használják, s a legvastagabb 00-ás seréttel lövik az őzet.

9. ábra. Browning-pisztoly.

A serét és golyó közötti átmeneti lövedék a futó, vagy posta, amit a töltényeken P-vel jelölnek.

A serétes vadászfegyverből lehet azonban golyóval is lőni, a háromcsövű vadászfegyvereknél a harmadik alsó, express cső kizárólag golyóra van készítve. A serétes fegyverek golyói vagy gömbölyűek, vagy pedig hengeralakúak; ez utóbbiak a jobbak, mert oldalukon huzagok vannak, s a golyót ép úgy, mint a vontcsövű fegyverekben, forgatják.

A golyós fegyverek töltényei sárgaréz-töltényhüvelybe vannak sajtolva, acélköpennyel bevont kúp-

alaku ólommagból állanak, s hasonlítanak a csend-
őrség használatában levő töltényekhez.

A pisztolyok vagy elől-, vagy hátultöltőek, a
dobforgós ismétlő golyós pisztolyokat revolvereknek
nevezzük.

A revolvereket 7-, 9- és 12-es öbnagyságban gyárt-
ják, s ezek között is van Lefauchaux és Lancaster,
sőt ujabban az ugynevezett Frommer, vagy a Brow-
ning-pisztolyokat (9. ábra.) használják, melyekben a
töltények nem dobban, hanem olyan formájú tárban
vannak elhelyezve, mint a Mannlicher-fegyverben.
Van 5-, 6-, 8-, 12-es lövetű revolver, legközönségesebb
a hatlövetű.

A revolverek töltényhüvelyei kizárólag sárga-
rézből készültek.

Ha egy bűncselekmény színhelyén régi rendszerű
fegyvert pl. egy elültöltő egycsövű fegyvert találunk,
úgy ebből következtethetjük, hogy az paraszt emberé,
mert ez sok pénzt fegyverért nem áldoz, s a hátul-
töltő fegyverek közül is inkább az olcsóbb Lefau-
cheux- (olv. Lefosé, népnnyelven Lefusé) fegyvert vá-
sárolja. Ha fegyverének ágya eltörik, nem vesz újat,
hanem képes még széklábból is ágyat készíteni, vagy
az eltöröttet összedrótozni.

Vontcsövű fegyverből seréttel nem szoktak lőni,
de ha lőnek, úgy a csőben levő barázdák előlmo-
sodnak.

Vontcsövű fegyverből kilőtt golyón a barázdák
nyomai meglátszanak, feltéve, hogy a golyó puha-
anyagba, pl. emberi testbe került, mert a kemény
tárgyba ütődött golyó szétlapul.

Nyomozás alkalmával tehát ügyelni kell arra,
hogy vajjon a golyón nincsenek-e karcok s a talált
fegyveren meg kell tekinteni, vajjon a barázdák nin-
csenek-e előlmosodva.

Manapság a fegyver felismerhetőségét megnehe-
zítendő botpuskákat is gyártanak, melyek a tiltott

fegyverek közé tartoznak, s súlyukról és földre ejtés vagy ütésekor hangjukról felismerhetők. Az orvvadászok fegyvereiket rendszerint szétszedve szűrőjükben hordják; sőt készítenek is ily botpuskához hasonló szédszedhető fegyvereket; ezeknél a cső az ágyról könnyen lecsavarható. Házkutatáskor ezen fegyvereket alkatrészeikre szétszedve különféle helyeken találjuk elő. Az ismert orvvadászok azonban fegyvereiket nem is a lakásukon, hanem kint a háttárban valamely gabonakeresztbe, vagy erdőben faduba rejtve tartják.

Az elültöltő és hátultöltő fegyverek hatása ugyanaz, csak hogy az elültöltő fegyverbe kupalaku golyókat nem szoktak tölteni, mert ezeket a csőből nehéz volna kiszedni. Az elültöltő fegyver fojtása is más, mint a hátultöltőé. Elültöltő fegyver fojtásai papirból, csepüből, olykor rongyból valók, míg a hátultöltő fegyverek töltényei gyárban készült sajtolt kéregpapir vagy tehénszőrfojtásokkal vannak lezárva. Ha elültöltő fegyverek megtöltésekor a puska-por nem lesz eléggé leverte és nedves, úgy utólobbanások jönnek létre, azaz a fegyver elsütésekor előbb a gyutacs, azután a lőportöltet elsülésének hangját halljuk. Hátultöltő fegyvernél ezek ritka jelenségek.

Nyomozáskor a talált fojtások nagyítóval vizsgálándók meg, s különösen a papirfojtások lehetnek néha nyomravezetők, mert néha régi leveleket, újságot, nyomtatványt tépnek össze s használják fel fojtásnak.

Ha oly fegyvert találunk, melynek egyik csöve még töltve van, azt kilőni nem szabad, s a töltény kiszedését is a szakértőre kell bízni, s ezt magunk csak akkor végezzük, ha a fegyvert az elsülés ellen másképp biztosítani nem tudjuk, s ha a töltés kiszedéséhez értünk.

Legnehezebb az elültöltő fegyverek kiürítése,

mert a hátultöltő fegyverből a töltényt magunk is könnyen kivehetjük.

Minél távolabbra lövünk serétes fegyverből, annál nagyobb lesz a szórás, vagyis annál távolabb fognak esni egymástól az egyes serétszemek. Vékony serét fekete löporral löve nagyobb távolságra, 60—80 lépésre, már hatálytalan, füstnélküli löporral azonban, különösen hosszabb csövű fegyverekből még ily távolságra is kellő eredménnyel lehet lőni.

Vitás esetekben a szakértőül meghívott puska-műves vagy vadász, próbalövések által meg tudja határozni, hogy vajjon ugyanazon fegyverből bizonyos szórás mellett mily távolságból lőttek. Ha a golyó kisebb, mint a fegyver öbnagysága, úgy a találat bizonytalan, mert a golyónak a csőben szorulnia kell, ha azt akarjuk, hogy találjunk vele.

Ha kérdés tárgyát képezi, vajjon a gyanúsított sértettet a serétes fegyverrel meg akarta-e ölni, úgy azt kell meghatároznunk, hogy a serétek szórásának középpontja a sértett testére esik-e, s ha igen, úgy annak melyik részére. Ha a találatképen levő serétek nem egyformák, s csak egy lövésről van szó, úgy a gyanúsítottnál az előtalálthoz hasonkeverékű seréteket kell keresnünk; ha e két keverék egyforma, úgy ezzel az azonosság is ki van mutatva.

Ha ablakon át közelről lönek, úgy a fegyverből kicsapó gázok az ablaktáblát bezuzzák. Távolabbról tett lövésnél csak a golyó nyoma látszik meg az ablakon, mely erős löportöltetnél csak a golyó nagyságának megfelelő környilást képez, gyengébb töltésnél azonban a golyó nyoma sokszöget képez, melyből az ablakrepedések sugárszerűen szétágaznak.

Ha azt kell meghatározni, hogy az ablakon át történt lövés milyen irányból jött, úgy a találati pontot a szoba falán, vagy egyéb tárgyon az ablakon levő golyónyomon át egyenes vonallal kötjük össze;

e vonalnak kifelé eső egyenes meghosszabbításában van azon irány, amelyből lőttek.

Ha kívülről lőttek be a szobába, úgy az ablaktábla üvegroncsai a szoba belsejében fekszenek, ellenkező esetben pedig kint. A löcsatorna is mutatja a lövés irányát, a nyílás nagysága pedig azt, hogy hol hatolt be a golyó a testbe. Ugyanis a bemeneteli nyílás kisebb, mint a kimeneteli.

Ha a ruhán pörk észlelhető, úgy ez arra mutat, hogy a lövés közvetlen közelből történt.

Fenti két körülményből lehet tehát meghatározni, hogy vajjon gyilkosságról vagy öngyilkosságról lehet e szó.

Ha széttört ablakon a lövés nyomát kell meghatározni, úgy legcélszerűbb az ablakroncsokat egyes papírra helyezni.

Figyelemmel kell lennünk az előtalált serét összetételére is, mivel a serét nem tiszta ólomból, hanem ón, cink és acélvegyületből van öntve; az azonosság kimutatása végett tehát a gyanúsítottnál levő és az előtalált serétek alkotó elemeit vegyileg meg kell határozni.

A golyót faluhelyen formába szokták önteni, csak hogy az ilyen golyó nem olyan sima felületű és nem is oly egyenletes, mint a gyárban készült, mivel a forma szájnnyilását és a hézagokat kitöltő ólomrészeket a golyóról le kell vágni, vagy reszelni, hogy a golyó teljesen gömbölyű legyen.

A fából kiveendő golyónál tehát ügyelni kell, hogy az kivételkor meg ne sérüljön, mert különben nem fogjuk tudni megismerni, hogy gyárban vagy otthon készült-e a talált golyó. Az otthon készülteken ugyanis a fölösleges ólom levágásának vagy lereszelésének nyomait okvetlen meg fogjuk látni.

A szakértő megtudja mondani, hogy a helyszínén vagy gyanúsítottnál talált fegyverből mikor lőttek. A lőporfüstje ugyanis a levegőn elváltozik. Kezdet-

ben fekete a korom, később azonban szürkés színű lesz, hosszabb idő múltán pedig a csőben rozsdá is képződik, ha a fegyver kitisztítva és bezsirozva nem lett.

Közvetlen a lövés után a fegyver csőve még meleg s benne a lőpor füstje is gomolyog.

Megvizsgálás végett az ilyen fegyvert, melynél a lövés ideje kétséges, a szakértőnek mielőbb át kell adni, de hogy a levegő hozzájárulásával az elváltozás ne gyorsíttassék, a csőtorkolatot viaszszal, a töltényürt pedig gyapottal el kell zárni. Ha közvetlen a lövés után azt akarjuk megtudni, hogy a két csövű fegyver melyik csövéből lőttek, akkor a cső végével érintsük orrunk hegyét; ezzel, mint testünk legérzékenyebb részével legbiztosabban megérezhetjük, hogy melyik cső meleg még, azaz melyikből lőttek.

Nagyítóval meg lehet látni a golyón, hogy a fegyvercsőnek hány huzagja van, s azok mily mélyek; az elültöltő fegyverek golyóin pedig meg lehet látni, hogy azok mivel lettek leverve. A golyó különben a fegyver ürméretére is enged következtetni.

Ha a testben, a söréten vagy golyón ruhamaradványokat, állatoknál pedig állati szőrt találunk, úgy ez annak a jele, hogy vagy közelből történt a lövés vagy egy olyan fegyverből, mely tisztítva és zsirozva nem lett.

Szálfegyvereknél, mint kard, szurony, a vérnyomokat a hüvely szájnnyilásánál és a faszilánkokon, továbbá a penge netáni törésein vagy csorbáin kell keresnünk.

II. A gyujtogatás.

A rendőrközeg legnehezebb feladatai közé tartozik a tüzesetek nyomozása és pedig azon oknál fogva, mert a gyujtó eszköz pl. a gyufa a tűzvész alkalmával szintén elég s így a helyszinén egyáltalában nem marad semmi sem, ami a nyomozó közeget eredmény-